

Nova Prava

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

Tovariši prijatelji, funkcionarji, poveženiki, zavedajte se svojih dolžnosti do svojega glasila. Podvojite svoje delo z nabiranjem naročnikov in oglasov!

Kaj omogoča napredek

Če se ozremo malo okrog sebe, vidimo, kako različno sodijo ljudje o vprašanih, s katerimi se bavi ves svet. Vse tako razglabljanje ima svoj vzrok in svoj cilj v tem, ker iščemo izhoda iz sedanjega stanja, ko vidimo, da je vse to, kar se okrog nas dogaja, velika krivica za ogromno večino ljudi na zemlji. A kljub temu, da se mnogo nas tega zaveda, ne moremo doseči neke skupnosti, nekega enotnega pogleda na življenje in na svet. Če bi mogli doseči tako enotnost v mišljenju vseh, ki so pri današnjih razmerah neposredno in posredno prizadeti, bi svet na mah dobil takšno obliko, da bi bil vsak poštenjak vesel življenja. Na žalost je nemogoče, da bi se vsi ogreli za isto rešitev. Glavne zapreke, ki to preprečujejo, so različne nadarjenosti posameznikov, različna izobrazba, različna duševna konstitucija in različni ljudje, med katerimi živimo. Če bi torej hoteli opraviti nesoglasja, bi moral premagati omenjene zapreke. Najhujša je med njimi različna izobrazba. To je tudi edina ovira, ki bi jo mogli odpraviti.

Dandanes in še bolj v preteklosti je bilo prav malo ljudi, ki so bili zadosti izobraženi. Velika večina pa jih je, ki nimajo niti povprečne izobrazbe in zato ne morejo odkriti raznih nepravilnosti in krivic, ki se jim prizadevajo, kaj šele, da bi znali najti najboljšo rešitev iz nenormalnega stanja. Izobraženci pač lažje razkrijejo, kaj vse se skriva za besedami raznih politikov in narodnih voditeljev v širokem svetu, a takih izobražencev je le peščica. Razni politiki in vodje, ki jim je pravi narodov blagor nič, a njih lastna korist vse, dobro vedo, da je nevedno ljudstvo najboljši ščit za njihova dela in zato pazijo, da to «dobro ljudstvo» ne postane preveč pametno, to je, pot do resnične izobrazbe mu kolikor mogoče otežkočajo. To je že stara taktika.

Leta 1752. je graški škof zatrjeval, da ostaja slovensko ljudstvo katoliški veri zaradi tega tako zvesto, ker ne zna čitati. Učna snov v šolah je prenatrpana z neživljenjsko učenostjo. Mlademu človeku sicer urj spomin, a pred življenjskimi vprašanji mu zapira oči. Tako je bilo že pred sto leti. Evo, kaj piše naš zgodovinar dr. Mal v svoji «Zgodovini slovenskega naroda». Cesar Franc je pred odhodom z ljubljanskega kongresa (1821) obiskal razne šole in je nagovoril učiteljsko: «Med ljudstvom se širijo nove misli, ki jih ne bom nikdar odobral. Ostanite pri starem redu, ki je še vedno najboljši. Našim prednikom se je pri tem dobro godilo, zakaj se ne bi tudi vam? Ne potrebujem učenjakov, temveč le pridnih državljanov in tako mi vzgajajte mladino. Kdor meni služi, mora poučevati, kakor jaz ukazujem. Kdor pa tega ne more, ali kdor se mi bavi in nastopa z novotarijami, ta naj gre, kamor mu drago, ali pa ga dam odstraniti jaz.»

Tako vladarjevo pojmovanje po geslu «država sem jaz», njegova bojazen in vse njegovo mišljenje, ki odseva iz teh kratkih besed, nam kaže čudovito podobnost z mišljenjem nekaterih današ-

Oddeljena lastnina

Treba je, da osigura stanovanje za starost in dvigne možnost sigurnejše eksistence

Že v zadnji številki «Nove Prave» smo govorili o vpeljavi stanovanj po principu oddeljene lastnine in smo očrtali v glavnem važnost te socialne akcije. Danes pa prinašamo opis koristi na gospodarskem polju, kot posledico vpeljave oddeljene lastnine.

Oddeljena lastnina, lepo stopoma izvršena, nudi različne koristi. Nekatere od njih so vidne na prvi pogled, in dejstvo je, da se bodo z njeno vpeljavo dobila zdrava in udobna stanovanja, da si bo streho nad glavo pridobil tudi oni, ki se klati od enega do drugega hišnega gospodarja itd. Jasno je tudi, da bodo cene stanovanj padle in da bodo najsiromašnejši s svojimi otroci stanovali v higijenskih zgradbah in to bliže centra. S temi stavbami se bodo povečala in tudi polepšala vsa naša mesta.

Medtem se za gospodarstvenike in stavbenike postavlja še drug problem. Z oddeljeno lastnino se lahko oživi denarno tržišče, ojači gospodarska delavnost, zmanjša nezaposlenost in kar je zelo važno, da se bo dvignil življenjski nivo davkoplačevalcev. To je posebno važno vsled tega, ker bodo oni, ki bodo plačevali obroke za svoja stanovanja, zmanjšali veliko preobremenitev današnjih davkov in pozneje zbrali iz nepremičnin splošno izdatek na stanovanja, in to v času, kadar človek, delavec in uradnik, prideta v leta, ko nepremičnino mnogo obremenjujejo otroci s šolanjem, katero je dražje, čim se starši starajo, a otroci rastejo. V tem času bi se ono, kar bi se plačalo za stanovanje, dalo za šolanje otrok. Z razbremenitvijo nepremičnine bi se dala v splošnem prilika, da bi bili polnejši razni kulturni hrami: z eno besedo, zelo bi se dvignil življenjski nivo velike večine stanovalcev. A to ima s strani nacionalnega gospodarstva veliko važnost.

Poleg bančnih vprašanj, ki se lahko rešijo z vpeljavo oddeljene lastnine, obstojajo tudi razna gospodarska vprašanja, katera se z lastnino po stanovanjih lahko počasi in ugodno rešijo. Tako imajo razne banke, posebno večje, plaširane ogromne kapitalne v nepremičninah, kateri zaradi različnih razlogov nimajo onega efekta, kakor če bi bili v prometu. Medtem hočejo te banke spraviti v denar te svoje nepremičnine. Ali zanje zdaj ni kupcev. Z vpeljavo oddeljene lastnine pa bi banka nadstropje

njih osebno: ker je obstoj mogotcev odvisen v marsičem od naraščanja, so tudi pred sto leti vodili tako šolsko politiko, kakršno vodijo dandanes. Zaprta mladini s tem, da jo obtežujejo z mrtvo učno snovjo, vsak pogled v preobrazujoče se življenje in navaditi jo brezpogojne pokorščine, je smoter politike, ki hoče imeti ponižne, pokorne in omejene služabnike. Pri vsem tem ni treba omenjati najhujše krivice, da ima revno ljudstvo zaradi pomanjkanja materialnih sredstev zaprta vrata sploh v vse šole, kjer se učijo kaj več ko abc.

Na tak način sicer oblastniki ovirajo tako ureditev sveta, ki bi bila najbolj primerna v določenem času, toda odstaviti z dnevnega reda tega stremljenja ne morejo. Prej ali slej postanejo mlada stremljenja tako močna, da se jim nihče več ne more upirati. Tako je bilo pred sto, dve sto, tisoč leti, tako je še dandanes in bo trajalo tako dolgo, dokler bo živel v človeku težnja za čim boljšo ureditvijo življenja.

za nadstropjem lepo prodala, četudi na obroke. Isti slučaj je tudi pri dolžnih hišnih posestnikih. Svojih bančnih dolgov se lahko rešijo s tem, da začno s prodajo posameznih delov svojih hiš. Tako si bo vsaj ohranil streho nad glavo, in se s tem izognil javni prodaji svoje hiše.

A o načinu vpeljave oddeljene lastnine je treba pripomniti, da naj se vse izvrši na popolni pravni sigurnosti ali na združni način in je treba vse napraviti, da se ta koristna ideja ne kompromitira.

Vložne knjižice so prazne...

Da si osigura človek obstanek in napredek, mora videti, da je štednja koristna in potrebna. In to je uvidel. Toda nezaupanje do raznih hranilničnih zavodov je bila ovira za vsako štednjo, dokler niso bile urejene pravne in politične razmere, valuta in denarstvo. Različni pravni predpisi, ki so urejali štednjo še v prejšnjih časih, obstojajo z izjemami še danes. In ti ovirajo zaradi zastarelosti razvoj štednje. Poleg različnih starih pravnih predpisov je tudi pomanjkanje foruma, ki bi vzgojil naraščaj vlagateljev in njegovo nezaupanje, je povzročilo zaostalost v varčevanju. Do jeseni 1933. leta ni bilo pri nas foruma, ki bi prevzel dolžnost združiti vseh 60 samoupravnih hranilnic. Dolgo ni bilo niti strokovnega časopisa, ki bi odprl pot k napredovanju štednje. Ni bilo nikogar, ki bi javnosti pokazal vse nepravilnosti, ki so zakrivilo zastoj naše štednje. Ni bilo nikogar, ki bi javnosti dopovedal, in to v času največje krize, da je držanje denarja doma in na tujem škodljivo za posameznika in celotno narodno gospodarstvo. In posledice nezaupanja vlagateljev so bile velike. Z dvigom svojih vlog so mnogi krivi brezposelnosti in padanju blagostanja v državi.

Hranilnicam se niso izkazala nikaka zaupanja, dočim so se samoupravni hranilni zavodi združili z denarnimi zavodi, ki iščejo od vlagateljev samo dobiček. Hranilnice, ki so res vzbujale smisel za štednjo, se niso vpoštevale, so vlagale svoj kapital v zidavo raznih humanih zgradb. Odredbe, od katerih

Z vpeljavo oddeljene lastnine pri nas je treba vrniti zaupanje v idejo s tem, in ker se bo vse točno odredilo, da se vse lepo pravno zagotovi. Tedaj se bo svet iznenadil od različnih koristi, ki mu jih bo prinesla oddeljena lastnina. Gospodarstvenikom je tudi do tega, da se izdatki razdele in da pride do racionalnega izkoriščanja kapitala vseh rodbin in nadaljnega reševanja socialnih problemov.

Časopisje, ki se bavi s tem vprašanjem, dela velike koristi javnosti in ima priliko, da se seznanj z raznimi mišljenji o vpeljavi zakona o tako imenovani etažni (oddeljeni) lastnini in mnogo je socialnih momentov, ki zahtevajo vpeljavo oddeljene lastnine.

so imeli korist le privilegirani zavodi, so še poslabšale zaupanje v samoupravne hranilnice. Posledica je bila, da so mnoge hranilnice morale oddati denar državni hipotekarni banki in tako iskati zaščito drugod. S tem postopanjem se ni odvzelo samoupravnim hranilnicam samo denar, temveč se je majalo tudi zaupanje, ki ga je imelo ljudstvo v te hranilnice. Takrat, ko so stotine in stotine vlagateljev prosili za vrnitev svojih prihrankov, se je zgodilo tudi to, da ni Narodna banka podprla samoupravne hranilnice s primernim kreditom. Molčala je.

K zastoji napredka prihrankov je krivo tudi to, da se posveča vzgoji naroda premajhna pažnja. Saj je treba mnogo časa in truda, da si narod privzgoji lastnost varčnosti, ker to ni nikaka prirojena človekova lastnost. Polagoma, kot druge pridobitve, se vcepi v narod.

Zastoj v napredku narodne štednje povzroča tudi, da se z njo bavijo hranilnice, banke in zadruge. Ta konkurenca povzroča nazadovanje, ne pa napredovanje hranilnih vlog.

Interesantno je, da je Jugoslavija skoro na zadnjem mestu v statistiki, ki pove, kolika je vsota vlog, ki odpade na posameznega prebivalca kake države. V Švici na primer pada na prebivalca 20.000 dinarjev, v Angliji 17.000 dinarjev, in tako dalje, Jugoslavija je s svojimi 800 dinarji na predzadnjem mestu med važnejšimi evropskimi državami. Na zadnjem mestu je Poljska s 550 dinarji. In vzroke te zaostalosti smo v kratkem opisali.

Eden najpogostejših načinov, s katerimi dandanes ovirajo prost razvoj človeških idej, je diktatura, ki dobro odgovarja absolutističnim državnim oblikam v preteklosti. Diktatura sama na sebi je sicer med ljudstvom osovražena, toda «poštena diktatura» ima menda v širokih plasteh ljudstva več privržencev, kakor katerakoli druga oblika vlade. «Poštenega diktatorja» si seveda ljudje kaj preprosto predstavljajo. Biti mora «železna roka», ki se je bo vse balo, predvsem pa bo ta mož pošten, odpravil bo korupcijo, pomenjal bo notranje politične nasprotnike, skratka, napravil bo popoln red in mir v hiši. Do zdaj se tak človek še ni našel in ga bomo čakali kakor Judje svojega Odrešenika.

Diktatura je že sama na sebi breme za ljudstvo. Tudi nima nihče drugi besede kakor diktator, ki ne more poznati potreb in zahtev svojega naroda, ker ni nikogar, ki bi jih razglašal. Navadno vrže diktator ljudstvu kakšno dobroto:

recimo zviša plače uradnikom ali pa zniža kakšno davščino. S tem si pridobi simpatije ljudstva. Ali pa diktator skrbi za ceste in mostove, za narodno zdravje, «čisto raso» itd., ampak le zato, da se s tem čim bolj pripravi na vojno, ki jo mora izzvati, kajti slučajno je v službi oboroževalne industrije, ki ga je zrinila na to mesto.

Glavna škodljivost diktature je, da ne pripušča kritike svojega dela. Kdor pa kritiko odklanja, se kritike boji. Za to pa ima seveda tudi svoj vzrok. Kdor je pošten, bo kritike vesel in jo bo upošteval, ker ve, da kritika le omogoča napredek. To pa je mogoče samo v demokratično urejeni državi, kjer se lahko javno v časopisju kritizira delo vlade. Da je demokracija resnični blagoslov za državo in državljane, vidimo že iz tega, da so take države gospodarsko trdne. Iz tega izhaja, da so tudi kulturno zelo visoko in zato so torej tudi politično zrele in trezne.

Domače politične vesti | Nujno je skrajšati delovno dobo z ozirom na tehnični napredek

Fond za podpiranje onemoglih delavcev. Minister za socialno politiko Cvetković je podpisal pravilnik o ustanovitvi in uporabi fonda za podpiranje delavcev v onemoglosti in starosti. Med drugim je tudi izjavil:

Po tem pravilniku se ustanavlja pri SUZOR-ju v Zagrebu fond za podpiranje delavcev, ki niso mogli doseči pravice do invalidske ali starostne rente. Od predpisanih prispevkov bo v teku časa znašala skupna vsota okrog 60 milijonov. Od te vsote bo odpadlo okrog 10 milijonov za zdravljenje članov, ki so onemogli in so izgubili pravico do zdravljenja v bolniški panogi zavarovanja. Podpore iz tega fonda za onemoglost in starost se bodo določile po zavarovanem zaslužku zavarovanega člana v zadnjih treh koledarskih letih pred letom, v katerem je bila vložena prijava za podporo. Mesečna podpora bo znašala 60 do 200 Din. Osebe, ki izpolnjujejo pogoje pravilnika, se imajo prijaviti okrožnim uradom, na čigar ozemlju žive, in sicer najkasneje do 1. julija, ostali pa tekom enega leta od dneva, od katerega izpolnjujejo pogoje. Podpore bodo pričeli dajati s 1. decembrom v l. 1938.

Nova banovinska trošarina. Z novim proračunom dravske banovine, ki je stopil v veljavo 1. aprila, smo dobili novo banovinsko davščino, in sicer banovinsko trošarino na jedilno olje. Na potrošnje vseh vrst olj se pobira v dravski banovini 1 Din od kilograma.

Opozarja se izvoznike in uvoznike blaga v Avstrijo, ki imajo terjatve proti avstrijskim tvrdkam, oziroma ki avstrijskim tvrdkam dolgujejo, da morajo celotno terjatev ali celotno dolžno vsoto takoj prijaviti pooblaščenim denarnim zavodom, ki morajo spiske teh prijav predložiti Narodni banki.

Krojaški delavci v Beogradu grozijo s splošno stavko. V zadnjem času se opaža močno gibanje krojaških delavcev tako v Zagrebu in Beogradu kot tudi v drugih manjših mestih. Vsled visokega dviga cen življenjskih potrebščin so se krojaške organizacije pričele pogajati z delodajalci za povišanje mezd. V nekaterih krajih so pogajanja dovedla do željenega uspeha. Tako so na pr. krojaški delavci v Arandjelovcu dosegli 25odstotno zvišanje plač. V Beogradu pa krojaški mojstri nočejo pokazati razumevanja za delavske zahteve in se trdovratno upirajo kakršnikoli izpremembji sedanega stanja. Vsled tega so krojaški delavci dali svojim delodajalcem rok do 5. aprila t. l., v katerem času se morajo izjasniti za izboljšanje mezd, v nasprotnem slučaju bodo namreč vsi krojaški delavci v Beogradu stooili v stavko. — Kot smo zvedeli, so v Ljubljani krojaški pomočniki že v stavki.

Se pred nekaj leti se je zahteva skrajšanja delovnega časa propagirala in uveljavljala predvsem zaradi tega, da bi se zmanjšala brezposelnost. Danes pa čedalje bolj stopa v ospredje povsem drugo mišljenje in dokazujejo nujnost skrajšanja delovnega časa zaradi tehničnega napredka. V minulih 25 letih je hitrejši porastla industrijska proizvodnja in mogočni razvoj tehničnega napredka kot še v nobenem drugem času svetovne zgodovine. Ugotovljeno je bilo, da je v severnoameriških državah izvršilo 43 delavcev isto delo kot v letu 1899. 100 delavcev. Tehnični napredek pa s krizo ni bil pospešen, temveč docela ustavljen.

V času od 1914 do 1937 je v bistvu industrijska proizvodnja narasla. Velik razmah proizvodnje v obdobju med 1815 do 1919 je omogočil, da se je uvedel 48urni delovni tednik brez vsake najmanjše škode za produkcijo, tako tudi omogoča sedanji tehnični napredek minulega četrta stoletja, da se nadalje skrajša delovni čas. Do nedavnega so ugovarjali proti nadaljnjemu skrajšanju delovne dobe s potrebo razširjenosti delovne prilagoditve. Veliko važnejši je fakt, ki govori za skrajšanje delovnega časa, potreba večjega odmora, oddiha delavca. Stopajoča obremenitev našega živčnega sistema se dogaja podzavestno. Premalo se posveča pažnja fiziološki in psihološki učinkom tehnične revolucije v poslednjih štiridesetih letih. Neizmerna hitrost napredka je spremenila v bistvu predpogoje življenja v mestih. Avtomobili, letala, telefon in radio obremenjujejo živčni sistem. Ne pozabimo, da je bilo potrebno več, nego 10.000 let, predno se je človek naučil premikati hitreje kot konj in predno mu je bilo mogoče iznajti drugi način poročanja misli, kot se je to vršilo do tedaj, namreč z besedo in pismom. Saj ni minilo niti celo stoletje, toda nastal je popolnoma nov način življenja in prav nikjer ni stopila živčna napetost tako kot prav v industriji. Natančno

ročno in ponekod obrtniško delo so nadomestili danes stroji, ki obratujejo vedno hitreje, zahtevajo vedno večjo pozornost delavca, stopnjuje pa njegovo proizvodnjo na najvišjo stopnjo in mu pri tem ne da nikakega občutka osebnega zadovoljstva s produktom izvršenega dela.

Današnji človek je izpostavljen trajni obremenitvi duha in živcev brez dela mišic, na katerega se je privadil po daljšem času. Posledice vsega tega so številne nove bolezni živčnega sistema. To se poraja pri vseh strokah poklicev in ne le pri zgaranih duševnih delavcih in kvalificiranih manualnih delavcih, temveč tudi pri delavcih brez posebne kvalifikacije, katerih življenje je v neprestanem trušču, hitrosti, v neizprosni ritmu in disciplini moderne tovarne.

Pred uvedbo strojne proizvodnje je delal človek dvanaest pa tudi več ur dnevno in je smatral to za popolnoma normalno. Sam si je določeval tempo dela, nihče ni pritiskal nanj v tem oziru in se prav zaradi tega delavec s tem delom ni tako utrudil in ni potreboval za počitek toliko časa.

Z industrijsko revolucijo v minulem stoletju je nastala potreba skrajšati delovni čas. Vzrok današnje zahteve po skrajšanem delovnem času je predvsem intenzivnejša mehanizacija dela.

Vzrok za nadaljnje skrajšanje delovnega časa je tudi predvsem v tem, ker delavec potrebuje daljšega odmora po napornem delu, ki mu ga nalaga moderna industrija in tempo današnjega življenja. Z gospodarskega stališča bo skrajšani delovni čas izravnal s povečano proizvodnjo. Čim hitrejši stroj deluje, tem večja je njegova produkcija v eni časovni enoti z manjšo telesno močjo, toda z večjo duševno napetostjo izvršena, na kar pa človeško telo ni privajeno. To vse gotovo zadostuje, da so zahteve po skrajšanem delovnem času in zahteve po uvedbi plačanih dopustov popolnoma upravičene.

Ljudska prehrana

V «Službenih novinah» je objavljen pravilnik o državnem odboru za proučevanje ljudske prehrane. Po tem pravilniku je državni odbor za proučevanje ljudske prehrane strokovni posvetovalni organ socialnega ministrstva v vseh vprašanih ljudske prehrane. Naloga odbora za proučevanje ljudske prehrane je, proučevati in odrediti način za prehrano v raznih prilikah, način pripravljavanja jedi pozimi, način proizvodnje in konzerviranja življenjskih po-

trebščin, minimalne in najboljše količine življenjskih potrebščin raznih skupin prebivalstva z ozirom na spol, starost, vrsto poklica in običaje dotičnega kraja ter sestavo, hranilno in higiensko vrednost življenjskih potrebščin. Nadalje ima nalogo, da stavlja potrebne predloge za racionalno prehrano prebivalstva, da proučuje in predlaga standard za prehrano posameznih skupin prebivalstva in da podpira delo, in pospešuje metode za propagando za zdra-

vo prehrano. Odbor ima dolžnost, da predlaga skupno delo raznih ustanov in organizacij na področju ljudske prehrane, da daje svoje mnenje v vseh teh vprašanih, da izdeluje načrte za delo in da nadzoruje proučevanje ljudske prehrane, da podpira delo, ki ga določa zakon o državni obrambi in da je v ozki zvezi pri sodelovanju z vsemi organizacijami, ki jih določa ta zakon, ter da na podlagi dobljenih rezultatov poroča ukrepe za izboljšanje in ureditev prehrane ljudstva.

V državnem odboru za ljudsko prehrano so zastopniki vseh ministrstev, Narodne banke, Privilegirane agrarne banke, Centralnega tajništva delavskih zbornic, Rdečega križa, Obrtne zbornice in vsakega banovinskega odbora za prehrano. Člane odbora in njihove namestnike postavlja socialni minister. V vsaki banovini se bo pri higienskih zavodih ustanovil banovinski odbor za proučevanje ljudske prehrane. V tem odboru so: po dva zastopnika oddelka za socialno politiko, kmetijskega oddelka in higienskega zavoda ter po en zastopnik trgovskega, notranjega in prosvetnega oddelka, zastopnik vojske, trgovske, industrijske in obrtne zbornice, Delavske zbornice, Rdečega križa, kakor tudi zastopniki drugih ustanov in organizacij, v katerih delokrog spadajo vprašanja, ki se tičejo prehrane in njene proizvodnje. Semkaj spada brez dvoma tudi zastopnik Kmečke zbornice. Po pravilniku se v večjih mestih in važnejših industrijskih krajih po potrebi lahko ustanovijo v sporazumu z banovinskim odborom in po odobritvi bana krajevni odbori za proučevanje ljudske prehrane. Odbor bo vsa poročila in rezultate o proučevanju ljudske prehrane objavljala.

Važna socialna ustanova in upamo, da bo imelo od te ustanove koristi le priprosto ljudstvo in tako pripomogla k gojitvi zdravega in zadovoljnega državljana.

Nova ureditev delovnega časa na Japonskem

Japonska je izdala nove predpise delovnih pogojev za delavce podjetij, ki spadajo direktno pod vojaški urad. Delovni čas, v katerega je vštet odmor, traja deset ur dnevno, to delo pa se more podaljšati največ za dve uri preko odmerjenega časa. Delavci, ki delajo vso noč, imajo drugi dan prosto. Žene in mladoletniki pod 16. letom lahko delajo dnevno največ 11 ur, nikakor pa ne smejo biti zaposleni med 22. in 5. uro. Delavci imajo mesečno dva dni počitka. K temu je potrebno pripomniti, da Japonci ne poznajo razdelitve tedna v šest delavnih dni in sedmi dan odpočitka.

Po novih določilih imajo delavci letno štiri dni dopusta, seveda brezplačnega.

Karel Nový:

10

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Tu ne bo zame», je rekel Jože drugo jutro in se zaman vzravnaval v križu. «Navajen sem miru.»

«Polagoma se boš privadil, tovariš. Nocoj si privoščil eno pipo več in spal boš ko klada», ga je tolažil možiček. «Mir sem, mir tja, samo da je poceni. V Karpatih sem spal sedem mesecev v snegu, blatu in gnoju. Vso jesen in zimo. Tole je raj proti onemu!»

«Meni je všeč tukaj, če bi le stenice ne bilo», je izjavil sin.

«Mi smo imeli uši in nismo smeli črhiniti. Ko smo spali, so se pa miši preganjale po nas kakor mačke.»

Jože se je spoprijateljil s podajačem Švarcem. Spala sta drug zraven drugega in skupaj delala.

«Ne bomo čakali, da zgnijemo v tem brlogu. Zložili bomo in si najeli čeden kvartir. Takole je za rokovanja», je sklenil Švarc.

V soboto po končanem delu je kričal bled pa-glavec:

«Kdo išče sobo z dvema posteljama?»

Jože in Švarc sta krenila za njim po poti med njivami.

«Kaj je tvoj oče?» sta vprašala dečka.

Skomignil je z rameni in ni odgovoril.

Ognili so se zapuščeni gramoznici, polni črepinj in smeti. Pod klancem, v katerem so mestoma popolnoma prehajale njene strehe in plotovi, je mladenci pokazal na zeleno hišico na koncu stanovanjske kolonije.

Hišica je bila prazna. Malo so počakali, ko pa le od nikoder ni bilo žive duše, je fant začel tipati po vratih in oknu in v resnici iztaknil ključ ter odprl.

«Počakajte v izbi, grem po teto», je rekel in odšel.

Švarc je sedel na divan in začel pripovedovati: «Škoda tistih časov. Pri cirkusu sem bil za mizarja. To vam je bil cirkus, dragi moj! Šestdeset ljudi in nič koliko zverin! In kakšne konje smo imeli! Grandcirkus Pelegrini. Bili smo ravno v južni Franciji, ko nas je pred lanskim zadelo. Lastnika ni bilo na spregled. V tem se je nenadoma razvedelo, da ga je vzela noč. Nastal je vrišč. Terjali smo svoj denar, jesti ni bilo kaj, zveri so tulile. Pa koga boš terjal? Upniki so pobrali vse in mi smo morali proč. Za nas Čehi se je zavzel marsejski konzulat in nam priskrbel delo. Zgarali smo se do kosti, zaslužili smo pa tudi lepe denarce in zato človek živi. Hudič me je premotil, da sem prišel za božič domov in tako sem obvisel. — Tovariši so mi pisali, da tam doli ni dela, jaz pa sem mislil, da se bom tudi doma kako prebil. Nekaj prihranjenega sem imel, a zbolela mi je žena in vse so požrli dohtarji. Lepo premoženje bi imel», je govoril Švarc. «Je že tako na svetu, da se revež vedno pod nosom obriše, zanj je še skorja predobra.»

Končno je prišla gospodinja. Teško je bilo pogoditi, ali ima štirideset ali pideset let.

«Stvar je taka, gospoda», je smehljal se govorila, «prav za prav bi ne smela nikogar jemati na stanovanje. To je občinsko in Praga tega ne dovoli.»

«Vem», je dejal Švarc, «zato se k vam seliva.»

«Ne smeta se prijaviti na policiji, toliko vama pravim.»

«Bog varuj! S policijo nočeva imeti nobenih opravkov. In če pridejo občinski pregledniki, naj vas nikar nič ne skrbi, gospa, smo pač sorodniki, kajne? Samo prenočevati sva prišla k vam, dokler si kakega salona ne najdeva. Torej, ko iko hočete za to?» je vprašal Švarc. — «Sto kron? To

pravite nama? Ali mislite, da imamo doma grunt? Za sto kron dobiva celo stanovanje s preprogami.»

«Torej, koliko mi dasta? Poglejta, tu je kakor v nbesih!»

Malo so se smejali, nakar je Švarc hladno spregovoril:

«Vsak trideset kron, kakor je taksa.»

«Štirideset!» je zastokala ženska. «Plačati moram najemnino za zemljišče! Vse skupaj mi prevrnejo, če ne plačam! Štirinajst koč so že podrli, jaz hočem pa tudi po krščansko živeti, če nas je stalo toliko denarja!»

Zmedena nad ploho besedi sta se vdala.

Vsakokrat, ko je šel zjutraj po poti na delo, si je želel Jože videti staro stezo, ki se je vila med deteljo in borovim gozdičem, in vselej se je začudil, ko je videl nekaj čisto drugega, zaprašeno dolinico in opustele n ive; žito, kolikor ga še niso bili poželi, je bilo redko in po ežano. V daljavi nad Prago je bilo nebo mračno, kakor bi bilo večno prevlečeno s temnimi oblaki.

Tomeš je sedaj podajal opeko, njegove roke so bile rdeče od nesnage in krvi. Preklete garanje! Ni utegnil na kaj drugega misliti, kakor na utrujenost in skelenje odratih prstov in dlani. Kje si, draga steklarna!

Delavci na stavbi so se klicali med seboj po imenih svoje obrti:

«Po di sem, mizar!»

«No, spaka p eskarska, kam greš mazat?»

»Ravno tebe smo še rabili, plavzar!» so renčali na Jožeta. «Moj Bog, kako si ljubezniv! Tebi na ljubo se je moral škarda ubiti!»

Odgovarjal je besno in ujedljivo.

Sredi zmešnjav in prepira je neprestano skakal polir, bevska in grozil z odpustitvijo:

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti Arbitražno postopanje ukinjeno

Bratska češkoslovaška država vodi najpravišnji boj za demokracijo javnega življenja v Evropi proti onim fašistično usmerjenim silam, ki smatrajo, da spada demokracija v zgodovino. Dr. Hodža je pravilno naglasil, da se uplivom od zunaj ne bo udal in da bo branil narodno državno suverenost.

V smislu demokracije pripravlja češkoslovaška vlada zakon o zaščiti narodnih manjšin, ki bo v skladu s suverenostjo češkoslovaškega naroda. V parlamentu je bila v torek velika debata o manjšinskem vprašanju. Poslanec **Kundt** je govoril v imenu sudetskih Nemcev, naglašajoč, da je versajska pogodba padla in da bodo Nemci v strnjeni fronti vrgli sistem, ki je slonel dole na tej pogodbi. Zahteval je razpis volitev. Poslanec madžarske manjšine **dr. Czillo** je govoril slovaško in madžarsko ter je zahteval avtonomijo Slovaške in Karpatske Rusije, imenoval je Slovake za svoje brate (ironija). Poslanec **Wolf** je govoril za poljsko narodno manjšino ter zahteval avtonomijo Poljakov.

Odgovarjal mu je poslanec **Stuvka**, komunist, ki ga je vprašal, kdo mu je dal pravico govoriti v imenu Poljakov, ker so Poljaki v češkoslovaški državi navdušeni za demokracijo in socializem.

Značilno je, da so se našli pri boju za avtonomijo Madžari in Slovaki, Nemci in Poljaki.

Govoril je tudi zastopnik Slovakov **dr. Tiso**, izjavljajoč, da se je slovaški narod že med vojno izrekel za češkoslovaško državo in se tudi danes izjavlja za njo, ker niti Čehi niti Slovaki ne morejo doseči svoje lastne narodne države. Zahtevajo pa avtonomijo in se bodo borili ramo ob ramo z ostalimi manjšinskimi zastopniki.

Vsem je pa odgovoril zastopnik vladne koalicije slovaški poslanec **Ursiny**, ki je prečital vladno deklaracijo, v kateri konstatira, da je **dr. Hodža** napovedal kodifikacijo manjšinskega vprašanja. Značilno pa je, da zahtevajo opozicijski poslanci avtonomijo, čijih stranka zagovarja centralističen sistem. Izjave manjšinskih zastopnikov niso ničesar drugega, kakor izkoriščanje trenutne politične konjunktore.

Češkoslovaška, ki je edina boriteljica za demokracijo javnega življenja, bo gotovo znala obvladati šovinistično nacionalne napihjence.

Musolini je govoril pretekli teden pred rimskim senatom, in je v svojem govoru posebno poveljeval oboroženo silo Italije, ki se nikogar ne boji in je treba z njo računati. Dejal je: «Alpe so neprestopne ob vsakem letnem času, ne samo pozimi.»

O letalstvu pravi, da je Italija najmočnejša zračna sila na svetu.

V **Romuniji** je sestavil patriarh pravoslavne cerkve novo vlado, brez zastopnikov političnih strank. Z novo vlado, ki obstoja iz kralju vdanih uradnikov, si je kralj utrdil svojo osebno diktaturo. Razvoj v bodočnosti bo pokazal še konkretno politično obliko namena, ki ga ima romunski kralj.

Francija bo skoro gotovo dobila novo vlado vsenarodne koncentracije, ki bo imela morda večji vpliv na inozemstvo in omogočila Franciji zopet vodilno vlogo v evropski zunanji politiki.

Angleško-italijanski sporazum je dokončno ustvarjen in je namen v ta sporazum pritegniti tudi Francijo in morda prav to vpliva na spremembo oblasti v Parizu.

Nemčija je zaenkrat zaposlena pri notranjopolitičnih zadevah, predvsem okrog unifikacije javnega in državnega življenja v bivši Avstriji. Zato od tam ni zabeležiti nobenih važnih zunanjepolitičnih dogodkov.

V **Španiji** prodirajo nacisti proti morju, katerim se republikanci krepko upirajo. Če nacistom prodiranje v Katalonijo uspe, potem bo konec državljanske vojne. Nasprotno se pa čuje o dobro zamišljeni in resni protiofenzivi republikancev, ki ima zabeležiti delne uspehe. Kdo bo v resnici v tej državljanski vojni končni zmagovalac, je težko povedati.

Arbitražno postopanje, ki je bilo uvedeno zaradi nastalega spora med podjetjem «Savo» in delavstvom, se je v petek 1. aprila nadaljevalo.

To pot sta poskrbeli obe stranki, da je bilo vsem formalnostim zadoščeno. Temu arbitražnemu postopku so prisostvovali poleg že v zadnji številki «Nove Pravde» omenjenih še zastopnik Delavske zbornice g. Stanko Jurij, zastopnik podjetja g. dr. Lulik Ivan ter številne priče. Važno pa je, da povemo, da bo delavstvo podrobno poznalo svoje so- trpince, da je lastnik podjetja privedel s seboj tri priče in to ključavničarja **Kluna Danijela**, mehanika **Vudler Ludvika** in str. ključavničarja **Kosmača Janeza**, kateri so bili pripravljene v slučaju potrebe pričati v prilog podjetja in tako nastopiti proti upravičnim težnjam ostalega delavstva. Iz tega je razvidno, kako žalostne so razmere in kako malo je zavedno delavstvo, ki se spozabi tako daleč, da nastopa javno proti svojim zakonitim pravicam in upravičnim zahtevam.

Zastopnik podjetja dr. Lulik je dejal, da se je od 31. marca položaj docela izpremenil, kajti delavstvo, ki je zaposleno v podjetju, se je na svojem sestanku sporazumelo s podjetjem in s tem je spor končan. V dokaz tega pa je predlagal zapisnik tega sestanka, ki je bil baje podpisan od 18 delavcev. Zastopnik podjetja je bil tudi mnenja, da organizaciji nista upravičeni, da zastopata delavstvo, ker mu je znano, da delavstvo ni organizirano. Nasprotni stranki pa sta dokazovali, da sta polno- močni in da je še lepo število zavednega delavstva, katero je organizirano. O sporazumu, ki je nastal, pa organizaciji ni nihče obvestil, četudi sta onj edino upravičeni skleniti tak sporazum.

Na podlagi teh novih deistev je predsednik razsodišča proglasil tajno razpravo. Razsodišče pa je po svojem dolgem posvetovanju sklenilo, da se postopek za toliko časa preloži, da bo civilno sodišče rešilo zadevo o kompetenci.

S tem je bilo to prvo arbitražno postopanje preloženo na nedogleden čas.

Po zaključku te razprave pa je prišlo do razgovorov, kjer sta pokazali obe

stranki pripravljenost za resničen in stvaren sporazum. Prav zaradi tega je bilo sklenjeno, da se snideta obe stranki popoldne v Delavski zbornici in v svrhu nadaljnjega razgovora.

Popoldne se je teh razgovorov udeležil zastopnik Inspekcije dela g. ing. Baraga in tudi zastopnik Delavske zbornice g. Stanko J. Razgovori so se vršili do 19. ure zvečer.

Trud in delo pa nista bila zama ter je resnično prišlo do sporazuma; določile so se že glavne točke kolektivne pogodbe, o kateri se bo končno sklepalo še v tem mesecu. Napravljen je bil zapisnik, v katerega so se vnesle vse te glavne točke in seveda tudi mezdní sistem. Mezde so sledeče: za mladoletne delavce in delavke din 3.25 na uro, za ženske nad 18 let starosti din 2.80 na uro, za delavce nad 18 let starosti: do 6 mesecev zaposlitve din 3.50 na uro in po 6 mesecih zaposlitve din 3.75 na uro.

Profesionisti do 6 mesecev zaposlitve din 4.— na uro, po 6 mesecih pa din 4.50 na uro; po enem letu zaposlitve din 5.— na uro.

To so mezde, ki bodo vnesene tudi v kolektivno pogodbo.

Podjetje pa se je obvezalo, da bo striktno izvajalo vse določbe obstoječe socialno-politične zakonodaje ter da ne bo preganjalo delavstva vsled pripadnosti h kakikoli organizaciji. Preklicana je tudi odpoved Nadu Jožefu, ki ostane še nadalje zaupnik tega podjetja. Ostalim delavcem, katerim je prestala služba dne 17. januarja 1938 ali kasneje tekom mezdnege spora, je podjetje obljubilo, da jih bo prvenstveno zaposlilo v slučaju potrebe. Prizadeti pa morajo javiti pripravljenost za ponovni nastop službe podjetju pismeno najkasneje do 15. aprila 1938. nastopiti pa morajo službo tri dni po pozivu.

S tem sporazumom so prestali vsi spori, ukine se tudi arbitražno postopanje ter vsi zapisniki in sporazumi, ki so bili do sedaj v veljavi.

S to novo fazo je spor likvidiran in upamo, da se bo pričelo složno in smotno delo.

Kaj je novega v naših podružnicah

Jesenice

Občni zbor podružnice N. S. Z.

V nedeljo 3. aprila t. l. se je vršil v veliki dvorani Sokolskega doma občni zbor močne in agilne podružnice N. S. Z. — Udeležba na zboru je bila povoljna, bila bi pa lahko številnejša. Vsak član bi se pač moral zavedati, da je vsakoletni občni zbor obračun vsega dela za pretečeno poslovno leto. — Stanovska zavednost in disciplina sta predpogoj za uspešno delo v vsaki organizaciji.

Občni zbor je otvoril predsednik Zupan Tine s pozdravom na zastopnika centrale g. dr. Koviča in zastopnika oblasti g. Koritnika. — V svojem poročilu je podal v konturah vse delo, ki je bilo izvršeno v letu 1937. Bistvene točke so bile: reorganizacija dela v podružnici, kolektivna pogodba pri podjetju «Alpa», mezdní gibanje pri podjetju «Sava» in priprava za ključitev kolektivne pogodbe, zaupniške volitve pri K. I. D., stavninci in nova kolektivna pogodba itd. — Prosil je članstvo, da posluša poročila funkcionarjev ter iznese o vsem svojo stvarno kritiko.

Tajnik žen je v stvarno zaokroženem in s spodbujajočim poročilom prikazal vse podrobno delo podružnice. — Jasna slika nam je pokazala veliko aktivnost podružnične uprave. Tekom leta je vstopilo v organizacijo 453 tovarišev.

V imenu zadržanih blagajnikov (Markizetija in Tomana) je podal lepo in zelo pregledno blagajniško poročilo Avsenek Janko. To poročilo je bilo vsekakor interesantno. Številke povedo vse. Vse članstvo je lahko ponosno na to, da so denarne zadeve pri podružnici v najlepšem redu in da se izvaja največja štednja.

V prosvetnih zadevah je poročal Puc Matevž. Tudi v tem odseku se vidi lep napredek. Zelo se je izpopolnila knjižnica. Ustanovljen je bil tamburaški zbor pod vodstvom delavnega tov. Dolenca. Vršila so se tudi mnoga predavanja. Želja poročevalca je bila, da bi članstvo močno podpiralo vse kulturno in prosvetno delo.

Na predlog revizorja tov. Kržišnika je bila dana soglasno blagajnikom in vsemu odboru pohvala in razrešnica.

Po poročilih funkcionarjev so se vršile volitve. Z viharnim aplavzom je bil ponov-

no izvoljen za predsednika Zupan Tine. V odbor pa: podpredsednik Puc Matevž in Kržišnik Vinko, tajnika žen Ivan in Dolinšek Franc, blagajnika: Markizeti Franc in Toman Tine, prosvetar Lajner Adolf, gospodar Dolenc Franc, potem žnidar Mirko, Klinar Franc, Kogovšek Jernej, Rožič Mirko, Ferbežar Alojz. Namestniki: Mlekuž Alojz, Vergelj Rok, Košir Tomaž, Lebar Leopold, Globočnik Andrej.

Revizorji: Avsenek Janko, Benčina Alojz, Razinger Ignac. Praporščak: Lebar Leopold.

Imenovani so bili tudi zaupniki iz vseh obratnih oddelkov. Po izvolitvi se je novi predsednik Zupan Tine zahvalil za zaupanje in prosil članstvo, naj ga podpre pri težkem in odgovornem delu, posebno pa še v letu 1938., ko bo podružnica obhajala 20 letnico svojega obstoja.

Zbor je pozdravil v imenu centrale tudi dr. Kovič. Poudaril je, da je stanje podružnice odlično in da blagajniške številke kažejo najlepšo sliko uspeha in požrtvovalnega dela. Jeseniška podružnica je lahko vzor marsikateri drugi strokovni organizaciji.

Ob zvokih tamburaškega zbora je predsednik Zupan zaključil občni zbor. —

Poudariti moramo, da je zbor potekel v najlepši harmoniji. Pazno poslušanje in trezno presojanje je znak, da stoji članstvo na višini. Vsi sklepi so bili soglasni. Želimo, da se podružnica krepko razvija ter da ob svoji 20 letnici dvigne članstvo do števila 1000.

Javornik

V nedeljo dne 3. aprila 1938 se je vršil na Javorniku uspel redni letni občni zbor, za katerega je vladalo veliko zanimanje in je bil zaradi tega tudi dober obisk.

Tov. Kralj je otvoril občni zbor, pozdravil vse navzoče ter prešel takoj na dnevni red. Tov. predsednik se je spomnil umrlega tov. Murka, ki je nenadoma preminil, vsi navzoči pa so počastili njegov spomin.

Po opravljenih formalnostih je tov. predsednik podal svoje poročilo. Iz tega poročila je bilo razvidno, da je podružnica res stvarno napredovala. Članstvo se je podvojilo, četudi je bilo celo poslovno letojako razburkano zaradi kolektivne pogod-

be. NSZ na Jesenicah in Javorniku pa ne prestando delata, da se kolektivna pogodba izboljša in baš sedaj se ponovno pretrešajo ta vprašanja.

Podružnica je živahno delovala in napravila veliko intervencij, sam predsednik jih je izvršil 245, in od teh je bilo tričetrt uspešnih. Kar se tiče volitev obratnih zaupnikov, je predsednik izjavil, da je podružnica storila svojo dolžnost in je kritika, ki se šušlja, neupravičena. Odločno pa je odklanjal očitke, da se je vezal z ZZZ.

Po predsednikovem poročilu je sledilo tajniško poročilo, toda ker je bil tov. tajnik službeno zadržan, je prečital njegovo poročilo tov. predsednik.

Iz tega poročila je bilo razvidno, kakor že preje iz predsednikovega, da je podružnica živahno sodelovala pri vseh akcijah.

Končno je podal svoje poročilo tudi tov. blagajnik Pivk Jakob, iz katerega poročila je razvidno, da se članstvo zaveda svoje dolžnosti in da je le tu pa tam par mlačnežev ali kaj, toda upa, da se bo tudi to uredilo. Iz tega poročila se je videlo, da je blagajna vodena vestno in točno in da podružnica prav dobro gospodari ter je njeno gmotno stanje razveseljivo.

Po teh poročilih se je oglasil k besedi tov. Šiferer; iz njegovih izjav je razvidno, da želi, da bi prišlo med Jesenicami in Javornikom do bratskem sožitju in da naj se osebe, ki to ovirajo, same odstranijo.

Dalje je govoril tov. Blažič, ki je kritiziral delovanje odbora.

Tov. Kralj je na vse očitke odgovoril in prešel na 2. točko dnevnega reda: volitve.

Pri volitvah pa je bil povečini izvoljen stari odbor:

Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Kralj Franc; za podpredsednika tov. Malej Pavel; za tajnika Ribernik Franc; za blagajnika Pivk Jakob; v odbor pa so bili izvoljeni sledeči tov.: Jagodič Jaka, Jelenc Aleš, Vodnov Franc, Žvan Matevž, Jarkovič Franc, Pogačnik Anton, Zemva Janez in Gašperin Ivan. Za revizorje so bili izvoljeni tov.: Preven Ivan, Mulej Franc, namestnika Justin Vencel in Slabe Silves. Praporščaka Ambrožič Franc, Pivk Matevž.

Po končanih volitvah se je razpravljalo o organizacijskih zadevah ter o predlogih za nabavo delovnih oblek.

Loke pri Zagorju

V nekaterih krajih smo že končali s propagando za «Novo Pravdo». Naleteli smo seveda tudi na odpor, kar pa nas nič ne moti, bomo vsaj vedeli, kje bomo trošili svoj denar. Zato prosimo tovariše, da kupujejo le v trgovinah naših ljudi, in sicer v trgovini in gostilni Omrzu, Ašič, Vrstovšek in Kisovec. Tu trosite svoj denar, druge pa pustite pri miru, saj so se vsi drugi izkazali, da niso naklonjeni našemu pokretu. Nismo njihovi nasprotniki, toda javni lokal, kakor je gostilna, bi moral pač imeti delavske liste na razpolago, saj je ravno delavec njegov največji odjemalec.

Idealistov je danes pa zelo malo, vsi drugi pa gledajo samo na lasten dobiček.

Mi pa, ker smo zavedni, bomo trosili svoj denar le tam, kjer so nam naklonjeni in ki podpirajo naše narodno delavstvo, nazadnjake bomo pa pustili pri miru.

Zahvala

Podpisani se prav lepo zahvaljujem za sprejeto podporo, katero sem sprejel od podružnice Žerjav-Črna, v znesku Din 130.— Erzeničnik Franjo s. r.

Nedeljske zdravniške službe. Krajevna Bratovska skladnica na Jesenicah razpisuje nedeljske zdravniške službe za mesec april 1938 in odreja naslednji vrstni red ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 10. aprila 1938 g. dr. Keržan Bartol, 17. aprila 1938 g. dr. Čeh Milan; 18. aprila 1938 g. dr. Keržan Bartol; 24. aprila 1938 g. dr. Čeh Milan. — Predsednik: Dr. M. Obersnel, s. r.

Za nedeljen delovni čas privatnih nameščencev. V Zagrebu in Beogradu že obstoja nedeljen delovni čas za privatne nameščence. Sedaj vodi akcijo s to zahtevo tudi novosadska zveza privatnih nameščencev. Po tem načrtu bi trajal delovni čas od 7. do 14. ure. Zveza denarnih zavodov je na to vlogo že pristala, kakšno stališče bodo pa zavzela ostala podjetja, je vprašanje.

Dokler ne bo nekaj ukrenjeno proti bombardiranju ozadja iz zraka, bo človeštvo prisiljeno, da se vrne v življenje votlin kamene dobe.

Velesile so prišle do spoznanja, da strah pred vojno ne more preprečiti iste pač pa jo celo pospeši.

Življenje je borba, toda politično življenje je cela vojna.

Mladina naprej!

Naši stari borci in delavni funkcionarji se počasi odmakajo od trdega dela v organizaciji. Zato mladi tovariši na plan. Čas hiti s filmsko brzino, dan za dnevom se nam postavljajo nove zahteve, delo se kopiči, a delavni in delazmožnih ljudi primanjkuje. Potrebne so nove delavne sile, da stopijo na izpraznjena, ali da zasedejo tudi nova mesta, primejo za delo in vodijo organizacije k uspešnemu cilju. Ali ne samo v strokovni organizaciji, temveč tudi izven tega okvira so potrebne aktivne in ustvarjajoče sile. Povsod, kjerkoli se da, moramo biti zastopani in vedno braniti interese narodno-delavskega pokreta. Nacionalna zavednost in socialna pravičnost naj sta povsod naši zvezdi vodnici.

Vemo, da nas skuša nasprotnik čisto omalovaževati ter nas odriniti od prvega mesta samo zato, da bi on lahko zavzel odločilne pozicije na tej ali oni postojanki. Današnji čas zahteva vsepovsod zrele, delavne, močne in sposobne ljudi. Oni pa, ki hočejo zastopati neko idejo, neko organizacijo, pa mora biti sam dobro vzgojen, prekrvašen in pripravljen, da nastopi odločno povsod tam, kamor se ga postavi. Zato je nujno potrebna nadaljnja izobrazba v vsem, kar se zahteva pri strokovnem, socialnem, kulturnem in političnem udejstvovanju.

Za vzor nam morajo biti češkoslovaške delavske organizacije. Posebno pozornost vzbujajo gigantsko delo, ki ga je opravila in ga vrši še vedno z vsem svojim velikim aparatom naši organizaciji idejno sorodna bratska: «Čehoslovaška Obce Delnicki». Lahko si mislimo, koliko dela, truda in samozatajevanja je bilo potrebno od posameznikov za dosego skupnih ciljev in za zgraditev tako močne delavske enote. Čehoslovaško narodno delavstvo pa se ni samo strokovno organiziralo, temveč je stremelo tudi za tem, da se gospodarsko dvigne in osamosvoji ter da se tudi politično pravilno usmeri. Danes je ta delavska organizacija prav in nepremagljiva trdnjava, ki lahko kljubuje še tako močnemu nasprotniku. In vse to je napravila trdna volja, narodni delavski ponos in globoka želja po izobrazbi. Kladiivo je vedno bilo simbol trdega, težkega dela in borbenosti, pero pa sim-

bol hotenja po večji in vsesplošni izobrazbi.

Če pogledamo tudi okoli sebe, vidimo, da je znala marsikatera edinica vsaj del svojega članstva pripraviti in vzgojiti, da sedaj posamezniki lahko vršijo poverjene jim funkcije. Dragi, mladi tovariši, mi vemo in tudi odkrito priznamo, da tako pripravljeno in izobraževalno delo je povsem nevidno in zahteva mnogo poguma in jeklene volje — ali vemo pa tudi to, da po vsakem naporu pride potem viden in gotov uspeh.

Zato bi bilo potrebno, da se po vseh naših organizacijah osnujejo odseki, ki naj prevzamejo nalogo, da izdelajo podrobne načrte ter pripravijo vse za ustanovitev stalnih **izobraževalnih krožkov**. Vsak član «Izobraževalnega krožka» naj se temeljito vpleje v vse, kar mu je življenjsko potrebno. Kot nekako ogrodje za izdelavo načrtov naj bi služile naslednje točke:

1. Namen in naloge NSZ.
2. Sorodne delavske organizacije v CSR.
3. Razvoj gospodarstva v naši državi.
4. Naša zakonodaja.
5. Splošno politično življenje.
6. Podjetja in organizacija.
7. Zapniško delo.
8. Nasprotne delavske organizacije.
9. Administracija.
10. Blagajniški posli.
11. Vodenje sej, sestankov in zborovanj.
12. Govorništvo.
13. Propaganda.
14. Poučne ekskurzije.
15. Zadrugištvo.
16. Upravljanje in organizacija podeželske občine.
17. Podrobno prosvetno delo itd.

Na podlagi teh grobih misli naj bi se izdelala in pripravila potrebna učna tvarina za delovanje v krožkih. Umestno bi bilo pritegniti k sodelovanju tudi sposobne ljudi, ki bi nudili s svojim znanjem pomoč pri nadaljnji izobrazbi v delavskih organizacijah. Ker danes opažamo, da mnogi inteligentni stojijo precej hladno ob strani tam, kjer bi s svojim znanjem lahko mnogo pripomogli k napredku in uspehu onih, ki so izobrazbe željni in potrebni.

Tudi vsa morebitna gmotna sredstva, ki bi se v ta namen potrošila, bi gotovo v bodočnosti pokazala visoke obresti.

S tem bi dali naši organizaciji še trdnejšo osnovo, kajti dobro vzgojen, idejno podkovan in praktično usmerjen naraščaj, bo gotovo dober naslednik sedanji generaciji.

—0—

Iz -odne dvorane v Moskvi

Predsednik sodišča: — Meščan Pletnjev, priznate a...

Profesor Pletnjev: — Ne trudite se, tovariš predsednik, priznam vse. Da, ubil sem Maksima Gorkega, ubil sem Lenina, ubil sem Ježeva in zdi se mi celo, da sem ubil Petra Velikega, Katarino II., Pugačeva...

Predsednik: — Dobro, dobro! Zadovoljni smo samo z Gorkim. Samo povejte nam, kdaj ste začeli, da ga zastrupite?

Pletnjev: — Tako nekako okoli l. 1800.

Predsednik: — Ali ni bilo mogoče že prej?

Pletnjev: — Ako želite, tovariš predsednik, je lahko še malo prej.

Predsednik: Sicer pa to ni niti tako važno. Pač pa nam povejte, na kak način ste hoteli, da ga odstranite?

Pletnjev: Najprej smo poizkusili z gorjajo, toda Maksim je bil preveč trde glave. Torej tako ni šlo in zato sem poizkusil, da ga odstranim s strihlinom, toda Maksim Peškov je bil kot izgleda treniran na hujše. S tem hočem povedati, da ni in ni šlo niti s strihlinom.

Predsednik: — Kako ste ga potem na koncu uničili?

Pletnjev: — Ubili smo ga z naravno smrtjo... to je, pustili smo ga, da umre, kakor sam najbolje ve in zna.

Predsednik: — Vi pravite, tovariš Pletnjev: ubili smo ga! Kdo je to «smo»?

Jagoda: — Tovariš predsednik, priznam: in jaz.

Besanov: — In jaz!

Grinko: — In jaz!

Černov: — Seveda in jaz!

Bulanov: — Kaj pa jaz?

Levin: — Jaz protestiram, ker me hočete postaviti na zadnje mesto, ko me sama obtožnica postavlja na prvo mesto!

Predsednik: Resnica je, tovariš Levin, vi ste na prvem mestu.

Kreščinski: — To je neresnično! Kaj pa jaz?

Rikov: — Kaj, ti! Kaj pa jaz?

Buharin: — Torej tako! In jaz?

Predsednik: — Med nami povedano, tovariši, lepo je, da ste vse tako hitro in pripravljeno priznali, ampak povejte vi meni, ali ste kedaj premišljevali, da bi ubili še nekoga, recimo kako močno osebnost... tako, da rečem neko osebnost — vi me boste razumeli — katera lahko jutri mene... to je, kaj ste hoteli reči o likvidaciji. — Veste, kako je danes v Rusiji... to je... moram da vam rečem: najbolje je, da vsi priznamo!

Ali že veš?

— da postaja svet vedno bolj neumnen, a to iz razloga: po prirodnem zakonu pametni ljudje rode pametne otroke, a neumni neumne,

— da je to res, ker je ljudi druge vrste mnogo več, kot prve,

— da je preteklo trideset let, odkar je francoski avijatičar Farman preletel en kilometer brez prestanka,

— da je tedaj rekel nato vojni minister: «Kaj, samo en kilometer in že se je spustil?! Farmana treba ustreliti!

— da je neki angleški socialistični klub organiziral prodajo del španske umetnosti. Dobiček bi bil za ustanavljanje ambulantnih postaj v Španiji,

— da «dati izjavo» pristoji samo državnikom. Na primer: v sv. pismu ni

napisano, da je dal Jezus izjavo v puščavi, pač pa je govoril, odgovarjal in učil. Ni napisano, da je nekaj proglasil, temveč da je nekaj rekel. Isto je z Bogom, on ne daje nikakih izjav — mora pač postati vsaj minister, da bi bilo mogoče dati izjave,

— da se v interesu mirne sosesčine običajno pristopa k oboroženi intervenciji,

— da je general Franco hotel potapljanje tujih ladij podvaliti republikancem, baje, ker oni vedno prvi javljajo o tem,

— da so dnevniki nekaterih diktatorskih držav v Evropi, o uspehih ruskih polarnih raziskovalcev, za kar se je zanimal ves svet, tokrat prav pridno molčali,

— da je bila ruska polarna postaja v največji nevarnosti najbrže tedaj, ko je nekega dne poslala v svet obupne kliče SOS: Na pomoč! Na pomoč!... Približavamo se Evropi!

— da je ta ekspedicija veljala Rusijo 400 milj. rubljev.

— da je po stalnih oglasih Franc Jožefova voda najboljšo sredstvo proti — zaporu,

— da je zaključena izgraditev devet divnih avtomobilskih cest — seveda v Zedinjenih državah,

— da je danes že osmega aprila in da je to štirinajsta številka drugega letnika «Nove Pravde»,

— da bom takoj nakazal naročnino za leto 1938., če pa dolgujem celo za preteklo leto, bom pa poravnal tudi svoj dolg.

Protituberkulozna zveza v Ljubljani

obvešča jetične zavarovance in njihove svojce, da je bil ustanovljen pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani sklad za podeljevanje višjih podpor tem zavarovancem in njih svojcem. Namen tega sklada je zvišanje hranarine delanezmožnim jetičnim zavarovancem na najvišjo dopustno mejo po § 46. ZZD, t. j. na višio cele zavarovane mezde oziroma zvišanje polhranarine v § 54. točka 5. ZZD navedenim svojcem jetičnih zavarovancev do zneska, ki ustreza polovici sedaj zvišane hranarine. Podpore dovoljuje Okrožni urad za zavarovanje delavcev na podlagi utemeljene prošnje upravičenca. Te prošnje sprejemajo pristojne poslovalnice Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, zdravilišča za pljučno bolne, oddelki za pljučno bolne v bolnišnicah, protituberkulozni dispanzerji, krajevne protituberkulozne lige in Okrožni urad za zavarovanje delavcev neposredno. Ti uradi in ustanove so prejeli tudi primerna navodila zaradi obravnavanja takih prošnji.

Obenem sporočamo, da bo izšla druga številka «Delo proti tuberkulozi», ki je glasilo Protituberkulozne zveze. Vsi oni, ki se nameravajo naročiti na to glasilo, naj to store takoj. Naročnina din 10.— na leto je tako malenkostna, da omogoča vsakemu, da je naročnik na to edinstveno glasilo in da s tem podpre borbo proti tuberkulozi.

Podčrtavamo

—k Dunajski škof dr. Innitzer je izdal proglas na svoje vernike, v katerem jih poziva k pokorščini pred narodnim socializmom. Poziv nosi oznako: «Heil Hitler!»

Izjavo, da je torišče duhovnikov le v cerkvi, v politiki pa da ne sme imeti nikakega vpliva in ne besede, je najpravičnejša in najsrečnejša zamisel, ki bo, ako se bo dosledno izvajala, vodila le k blagostanju vsega ljudstva.

Po znižanih cenah prodaja otroške vozičke, šivalne stroje, gramofone, kolesa, B. S. A. Motorje, Dunlop gume ter vse nadomestne dele dobite po najnižjih cenah ter v stroko spadajoča popravila v **specijalni mehanični delavnici**

JUSTIN GUSTINČIČ
MARIBOR, TATTENBACHOVA 14 - TELEFON 21-30

Nakup vsakovrstnih rabljenih železnih predmetov od naj anjšega gospodinjstva do največjega industrijskega obrata. Cunje, papir, tekstilne in krojaške odpadke plačam po najvišjih dnevni cenah.
Razprodaja patentnih lestev 50% cene od cenika.

Kulturni obzornik

Mogoče bo prav, če spregovorimo nekaj besed o pomenu in namenu kritike.

Slavni, nedavno umrli, češki literarni kritik F. X. Šalda pravi nekje: «Resnična kritika zahteva širokega obzorja, velike naobraženosti, globokega občutja, tudi inspiracije in je stvariteljica novih kulturnih vrednot. Zato so pravi kritiki redko sejani.»

Področje kritike je dvojno: ocenjevalno in pojasnjevalno. In zato je za doseg kritika potrebno dvoje: teoretična izšolanost in zmožnost resničnega dojemanja in globokega razumevanja umetnine.

Naloga kritika je dvojna: vzgajanje umetnika in vzgajanje občinstva.

Pomudimo se nekoliko pri prvem delu, pri ocenjevalnem, pri vzgajanju umetnika. Umetnik sam največkrat težko odkrije nedostatke v svojem delu, zavoljo neposrednega odnosa, ki ga do njega ima. Zato je naloga kritika pokazati umetniku, kje so njegove hibe in kje njegove vrline. Vzgjati ga mora, toda obzirno. Odklanjanje z viška, grobo trganje in podcenjevanje tega, kar je umetniku na bližje, so navado lastnosti mladih petelinov, ki iščejo samo lastnega uveljavljanja.

Velike važnosti za dosego namena kritike je pohvala. To je tisti pogoji, ki dela umetnika dovtetnega za sprejemanje graje in za upoštevanje nasvetov.

Preidimo na drugi del, na odnos kritika do občinstva. Kritik vzgaja občinstvo k razumevanju umetnin, k praveemu dojemanju lepote, k resničnemu doživljanju in k zmožnosti kritičnega presojanja. Morda je ta zadnja naloga najvažnejša. Zmožnost kritičnega presojanja je zmožnost, da znamo ločiti pšenico od ljujke, dobro od slabega in umetnino od šunda ali kiča. Je zmožnost, ki nas obvaruje, da se ne damo zavesti od osladnih romanov, ki slikajo življenjske grofove in grofic, da bi se čutili nesrečne v svojem stanu, da se ne damo zavesti od čudovitih filmov, kjer se princ poroči s prodajalko, da bi čakali zase enake sreče, da znamo ločiti sentimentalni šlager od prave, resnično doživete glasbe itd. Mnogo ljudi je nesrečnih prav zaradi pomanjkanja zmožnosti kritičnega presojanja, da mnogim romani, ki popisujejo življenje višjih krogov in srečo revnih, ki se poroče s nlemiči, jemljejo življenjsko borbenost in delajo iz njih sentimentalne sanjave in nesrečneže. Zato je posredovanje zmožnosti kritičnega presojanja najvažnejša in glavna naloga, ki jo ima kritik do občinstva.

Govorili smo o kritiki na splošno, o kritiki, kakršna bi morala biti. Če pa se ozremo po kritiki, kakršna v resnici je, bomo mogli z žalostjo opaziti, da se mora pri nas le premnogokrat najvažnejša lastnost kritike: objektivnost, t. j. pisanje vsaj po lastni vesti, umakniti strankarskim ali osebnim nasprotjem.

To je tisti pogubni pridevnik kritika, ki tako usodno zavira naš razvoj, ki se ne straši nobenega sredstva in ki brezobzirno tepta vse, kar ne spada z njim pod isto streho.

Objektivnost, kolikor jo po lastni vesti zmoremo, in poštenost, sta pogoja, brez katerih vsaka kritika izgubi svoje pošteno ime.

IZ UREDNIŠTVA.

Zadnja številka «Nove Pravde» je bila 13., označena pa je bila pomotoma kot 14. Zato označujemo današnjo zopet kot 14., kar je pravilno.

Vesel kotiček

Neki človek je hotel dognati, do kaj ima njegov sin največ nagnjenja. Svetovali so mu, naj ga zapre v neko sobo in mu naj izroči sv. pismo, bankovec in jabolko. Ako bo ob otvoritvi sobe čital sv. pismo — bo duhovnik, ako bo jedel jabolko — bo poljedelec, če se bo pa igral z bankovcem — bo bankir.

Ko je oče odprl sobo, vidi sina, kako sedi na sv. pismu, bankovec ima v žepu, a jabolko je že pojedel.

Oče se zamislil in pride do zaključka, da bo sin postal — diktator.